

קהילת בשבילי אורייתא - ווארקא

לז"נ הגה"צ רבי שמחה בונם ליברמן זצ"ל

והרבנית הצדיקת חוה שאשא מווארקא

בראשות: הרב יצחק מאיר ליברמן שליט"א

הלכה ומנהג

קובץ קט"ז

זהירות ושמירה ממחלת הקורונה

פרק א'

זהירות ממחלת הקורונה

פרק ב'

קיום מצוות לנמצאים בבידוד

עקב התפשטות הקורונה

פרק ג'

תשובה בענין חולה במחלה מדבקת

זהירות מהדבקת אחרים

יו"ל ע"י:

קהילת

בשבילי אורייתא - ווארקא

בראשות:

הרב יצחק מאיר ליברמן שליט"א

רחוב אמרי ברוך 1א

בני ברק

ישראל

Kehilas

Bishviley Orayso - Vurke

1 a Imrei Baruch st

Bnei Brak

Israel

bishvileyorayso@gmail.com

כל הזכויות שמורות:

אדר תש"פ

התוכן

פרק א'

זהירות ממחלת הקורונה

חובת התרחקות מסכנה

בדד ישב

תקנות לרבים

תקנות רבי עקיבא איגר בפוזנא

פרק ב'

קיום מצוות לנמצאים בבידוד

עקב התפשטות הקורונה

קריאת פרשת זכור

קריאת מגילה

תפילה בציבור

טבילה

ניחוס אבלים

ברכת אילנות

סיום מסכת

מכירת חמץ

פרק ג'

תשובה בענין חולה במחלה מדבקת

זהירות מהדבקת אחרים

איסור גרם נזק

חיוב בגרם נזק

הוראות למעשה

דברי הגאון הגדול רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א

ב"ה

פרק א' זהירות ממחלת הקורונה

עכשיו שבעוה"ר, נתפשט חשש מחלת ה"קורונה" (COVID-19) ר"ל בעולם, ועלול להדביק אנשים השוהים בקרבת מקום או בנגיעה, במי שנושא נגיף זה, או במשטחים שהיו במגעו. וכפי הנראה, המחלה קשה יותר בקרב אנשים שמערכת החיסון שלהם חלשה, כגון זקנים, חולים וכדו'. חשוב להבהיר כמה דברים.

חובת התרחקות מסכנה

א] חובת האדם להיזהר ולהתרחק מסכנה כמ"ש במס' ב"ק (ס:) רבא בשעת הדבר היה סוגר החלונות, ובמדרש (ויקרא ט"ו נ') רבי יוחנן אסר לילך למזרח המצורע ד' אמות וכו' ובדברי רשב"ל ורבי מאיר שם.

והרמב"ם (הל' רוצח פ' י"א הל' ד'), כל מכשול שיש בו סכנת נפשות, מ"ע להסירו ולהישמר ממנו, וליזהר בדבר יפה יפה שנאמר השמר לך ושמור נפשך. ואם לא הסיר וכו' ביטל מ"ע ועבר בלא תשים דמים. וכ"ה בשו"ע חו"מ (סי' תכ"ז ח').

והרמ"א ביו"ד (סי' קט"ז ה') כתב יש ליזהר מכל דברים המביאים לידי סכנה, ויש לחוש יותר מספק סכנה מלספק איסור ואסור לסמוך על הנס וכו'.

ובט"ז (או"ח סי' ס"ו ס"ק א') ומג"א (סי' ק"ד א') שנלמד מגמ' ברכות (ל"ב:) שהמסכן עצמו עובר על (דברים פ"ד ט"ו) ונשמרתם מאוד לנפשותיכם.

וראה עוד בפמ"ג (יו"ד מש"ז סי' פ"ד ס"ק ב') דבר שיש בו סכנה, משמע דהוה דבר תורה מקרא דונשמרתם את נפשותיכם. עי' סי' קי"ו.

וראה מה שכתב מרן הגאון רבי עקיבא איגר, כמ"ש בדברי סופרים סי' ל': והעובר על ציווי הרופאים בסדר ההנהגה, חוטא לה' במאוד, כי גדול סכנתא מאיסורא, ובפרט במקום סכנה לו ולאחרים, שגורם ח"ו התפשטות החולי בעיר וגדול עונו מנשוא.

בדד ישב

ב] אדם ששהה בקרבת נשא של הנגיף, חייב להיות בבידוד ארבע עשרה יום, אפילו אם הוא חש בטוב, בכדי להימנע מחשש הדבקה אחרים, ובודאי מי שכבר נדבק בנגיף או שלא חש בטוב, חייב מיד להיכנס לבידוד. ואין לסמוך בזה על עניינים וסגולות, כי הינו בזה מזיק לאחרים, ועי' בתשו' חת"ס (יו"ד סי' קע"ב) בא"ד, שלא לסמוך על רחמי שמים להינצל, אם אפשר עפ"י טבע.

תקנות לרבים

ג] כשמתקנים תקנות לרבים, אין רשות לזלזל בהם, וכבר מצינו בחתם סופר (חו"מ סי' מ"ד) שתקנות שנעשו על ידי שלטון לטובת הציבור למנוע מחלוקות ואסונות, ואם לא נעשו על ידם, היה חיוב עלינו לעשות כזה, אסור לעבור עליהם, ועיי"ע שבט הלוי (ח"י סי' רצ"א).

ומי שמזלזל בתקנות הציבור, עי' מש"כ הרמ"א (חו"מ סי' שפ"ח סעיף י"ב) בדין מסירה לשלטונות, את מי שמצער הציבור, וראה שם בסמ"ע (ס"ק כ"ט ל') ובש"ך שם. וראה דברי הגרע"א לעיל.

תקנות רבי עקיבא איגר

ד] בס' פסקים ותקנות רבי עקיבא איגר (עמ' ע') כתב, תקנות ואזהרות בעת פרוץ מגיפת החולירע ר"ל. ומובא בס' חידושי רעק"א (נדרים ל"ט)

כללי התנהגות לראש השנה ויום כיפור שנת תקצ"ב, פוזנא.

היות ולדברי הרופאים, התקהלות של מספר רב של אנשים בבתי כנסיות למשך כמה שעות, היציאה המוקדמת על קיבה ריקה והנשימה של אויר הבוקר בחריף, עלולים לגרום למחלת החולירע וכו'

לכן תוקנו י"ז סעיפי תקנות לקראת ר"ה ויו"כ. ואציין כאן כמה מהדברים:

בכל בתי כנסיות יהיה רק מחצית התפוסה בר"ה, ומחציתו ביו"כ, ויקבע עפ"י הגורל.

יחולקו כרטיסי כניסה, שיוצגו בכניסה לבתי כנסת, למשמר הצבא, או פקחי המשטרה.

גם מניינים פרטיים יתקיימו באותו מתכונת, ופיקוח על שמירת הוראה זו יוטל על משטרת הבריאות.

התפילות בר"ה תימשכנה 5 שעות בלבד. ב10.30 תסתיימנה כל התפילות ותקיעות.

קביעת הגאב"ד שאין איש יוצא על פי דין אם יבוא לבית הכנסת בר"ה בקיבה ריקה,

כ"א מחוייב לאכול דבר מה חם בבוקר, ואפילו אם כבר יהיה יום, חייב הוא לפחות לשתות תה.

וכן בתפילות יו"כ יקצרו מהרגיל. ובכדי לתת הזדמנות לכל אחד לשאול בעצת רופא, מיד, עם הרגשת חולשה או שלשול ח"ו, 2 רופאים יהיו נוכחים בחדר הקהל.

הגאב"ד מזהיר עם זאת באזהרה גדולה, שלא לשמור בסוד אף את המקרה הקל ביותר ח"ו אף מעט מזער בהסתר, אלא לשאול מיד להרופא.

והעובר על זה, הרי הוא מתחייב בנפשו, ולא בנפשו בלבד, כי יכול להיות תקלה על ידו ח"ו לנפשות אחרות, וסופו עומד ליתן דין על נפשו ועל נפשות אחרות.

וה' ישלח במהרה רפואה שלימה לכל חולי עמו ישראל

פרק ב' קיום מצוות לנמצאים בבידוד עקב התפשטות הקורונה

היות וישנם אנשים הנמצאים בבידוד, מחשש התפשטות מחלת הקורונה, יש להבהיר את ההוראה למעשה בענין קיום מצוות בזמן זה.

לאחר התייעצות בנושא, גם עם פרופ' אייל לשם, מהמחלקה הזיהומית בבית חולים תל השומר.

פרשת זכור

א] מי שצריך להיות בבידוד מחשש התפשטות הקורונה, לא ילך לבית הכנסת, אפילו לשמוע קריאת פרשת זכור, אלא יקראנו בביתו מתוך חומש, ועדיף שיקראה בטעמים¹

ב] קריאת המגילה

א] יהודי שנמצא בביתו בבידוד יקרא את המגילה בעצמו, ואנשי ביתו יעקבו מתוך הדפוס אם קרא נכון וכדו' ובעת הצורך יתקנו. ולא יגיע בעל קורא לבית של יהודי שנמצא בבידוד. אם ממש אין באפשרות המבודד כלל לקרוא המגילה בעצמו, והבידוד הוא עקב זהירות, (לא חולה ח"ו), אז הבעל קורא שמגיע, ילבש מסיכה שמכסה האף והפה ולא יורידו כל זמן שנמצא בבית.

ב] יעמוד ליד הדלת ויקרא במרחק של כ 3 מטרים מהמבודד

ג] חייב רחיצת ידים קפדנית עם מים וסבון, לאחר עזיבת הבית.

ד] לאחר הגיעו לבית המבודד, לא לנגוע בפנים או פה או אף בשום שלב, עד ששטף ידיו היטב לאחר עזיבת הבית.

= ----- מקורות וציונים -----

¹ ראה שו"ע סי' תרפ"ה סעיף ז', דרכי משה. תורת חסד מלובלין. כפה"ח שם ס"ק ל"ה. תשובות והנהגות ח"ב סי' שד"מ.

ה] ובאופן כללי, לא להתעכב בבית ולא להשתמש בשירותים שם.
אלא לבוא, לקרוא, ולעזוב מיד.

תפילה בציבור

ג] מי שעליו לשהות בבידוד אין לו להגיע לבית הכנסת להתפלל בציבור, וישתדל לכוון זמן תפילה בשעה שהציבור מתפללים, והיינו תפילת שמונה עשרה.²

טבילה

ד] מי שצריך להיות בבידוד, אסור לו להיכנס למקווה שאחרים טובלים שם. ובמקום הצורך, כטבילת עזרא, ישפוך עליו תשעה קבין מים שאובין.³

שיעור 9 קבין, בס' מידות ושיעורי תורה, לדעת הגר"ח נאה, כ-12.5 ליטר, ולדעת המנחת יצחק⁴ י"א 16 ליטר, ולשיעור החזו"א 21.5 ליטר.

בעת שנשפכין 9 קבין על האדם, יש לו לעמוד זקוף ושתי ידיו מונחים נגד לבו, ברווח קצת כדי שיבואו המים גם שם.

ה] דעת רוב הפוסקים שיכול להיטהר בתשעה קבין על ידי מקלחת. (מנחת יצחק⁵, מהנכון שיעמוד תחת המקלחת קודם יציאת המים, ואז יפתח את המים שישפכו עליו תשעה קבין עיי"ש. חלקת יעקב⁶, דברי יציב⁷, באר משה⁸, קנין תורה⁹, שבט הלוי¹⁰, אם המים הולכים בשפע, יש להקל במקום שאי אפשר לטבול במקוה.)

= - - - - - מקורות וציונים - - - - -

² ברכות ז'. שו"ע סי' צ' סעיף ט', יכוין להתפלל בשעה שהצבור מתפללים. בפר"ח, שיתפלל שמו"ע בשעה שהציבור מתפללים שמו"ע. ובפמ"ג א"א ס"ק י"ז. ובמשנ"ב שם ס"ק ל"ב, בשעת שקהלות ישראל מתפללים
³ שו"ע סי' פ"ח סעיף א'. מג"א שם. משנ"ב שם ס"ק ד'.

⁴ ח"ד סי' כא

⁵ ח"ד סי' כ"א

⁶ ח"ג סי' ס"א

⁷ ליקוט תשו' סי' י"ג

⁸ ח"ו סי' ע"ד

⁹ ח"א סי' ל"ג

ודעת החזו"א שאין המקלחת מועיל¹¹.

ו] שיעור זמן שהייה מתחת לזרם מים במקלחת, הוא כ-דקה וחצי
ל12.5 ליטר, וכפול מזה לשיעור חזו"א.

ניחום אבליים

ז] בדרך כלל עדיף לנחם אבליים בעצמו, אבל כשנמצא בבידוד, ינחם
דרך הטלפון¹²

ברכת אילנות

ח] הנמצא בבידוד, אין לו לצאת לברכת האילנות, ואם יראה את
האילן המבלבל מחלון ביתו, יכול לברך¹³,
וניתן לברך על אילנות מלבלבים הגדלים בעציצים, גם שאינם
נקובים¹⁴.

סיום מסכת

ט] בכור שחייב לצום בערב פסח, ונמצא בבידוד, ישמע את הסיום
דרך הטלפון, ויביאו לו לטעום מסעודת הסיום¹⁵.

----- מקורות וציונים -----

¹⁰ ח"א סי' כד

¹¹ תורת המועדים סי' תר"ו ס"ק י"ט.

¹² תשו' אגרות משה או"ח ח"ד סי' מ' אות י"א, מצוין דברי הרמב"ם (הל' אבל, פ' יד הל' ז') שניחום אבליים הוא גמילות חסד עם החיים והמתים, משמע שמצד אבל חי, שייך לקיים בטלפון, אבל המצוה מצד טובת המת, שייך דווקא כשבא למקום שמנחמים או מקום שמת וכו' אך קצת מצוה יש גם בטלפון.

ובתשו' באר משה ח"ב סי' ק"ד, ח"ז סי' נ"ח. חזון עובדיה אבלות ח"ג ע' ס"ט.

¹³ ס' פרי האדמה ח"א ד' כט. שיכול לברך על פירות הנטועות בחצירו, ובס' מועד לכל חי סי' א' ז'. שנהגו כך בקושטא שמברכים בעד החלון ואינם זזים ממקומו ועומדים ומברכים, עיי' בספרי חג המצות פ"א ס"ק נ"א. כפה"ח סי' רכ"ו ג'

¹⁴ תשו' שבט הלוי ח"ז סי' קפ"ד

¹⁵ בס' מעדני שלמה עמ' ב', התיר הגרש"ז אויערבאך לבכור שאירע לו אונס, ואינו יכול להגיע למקום הסיום, רשאי לסמוך על צירוף לסיום על ידי שמיעתו בטלפון, ובתשו' משנת יוסף ח"י סי' פ', שבשעת הדחק, ניתן לצאת ידי"ח בשמיעת הסיום בטלפון, אם מביאים לו אוכל מהסיום.

בכור ששמע סיום מסכת מאחר, ולא השתתף בסעודת המצוה,
מנהג העולם לסמוך על הסיום¹⁶.

מכירת חמץ

ט] מכירת חמץ יתבצע בדרך כלל כשבא לעצמו לרב למנותו של יח
למכור את חמצו, ובקנין ראוי. כשנמצא בבידוד, יכול למנות של יח
בכתב או בטלפון¹⁷,

פרק ג'

תשובה בענין חולה במחלה מדבקת זהירות מהדבקת אחרים

----- מקורות וציונים -----

¹⁶ ראה תשו' מנחת יצחק ח"ט סי' מ"ה. הליכות שלמה פסח פ"ח ס"א. הגרי"ש
אלישיב סידור פסח כהלכתו, פי"ד הע' 13. חוט שני פ"א ס"ק ז'.
¹⁷ נפש חיה או"ח סי' תמ"ג א'. שבט הלוי, סידור פסח כהלכתו פי"א סעיף ט'
מהגרי"ש אלישיב. רבבות אפרים או"ח סי' תרצ"ג א'

יצחק מאיר ברכיה ליברמן

רחוב אמרי ברוך 1א

בני ברק 5160918

ישראל

מור"ץ. רב קהילת בשבילי אורייתא - ווארקא

מח"ס: חודש בחודשו. עולת החודש. ימי הפורים. חג האסיף.
ימי החנוכה. חג השבועות. חג המצות. פרי עץ הדר. תש"ו מבי מדרשא

ב"ה

חולה במחלה מדבקת, זהירות מהדבקת אחרים

יום שלישי לס' ולקחתי אתכם לי לעם וגו' תש"פ

שאלה:

אחד שחולה במחלה מדבקת, כגון שפעת, האם מותר לו לבוא להתפלל בבית הכנסת על אף שיתכן וידביק אחרים ויהיה חב לאחריני. והאם אפשר לבקש ממנו שלא יגיע?

וכן, אם הגיע, והדביק, האם יש עליו חיוב נזקים כגון: שבת, ריפוי, וכד'.

ועוד, מי אמור לקבוע איזו מחלה, או מתי, היא מדבקת.

תשובה:

איסור גרם נזק

א אי' במס' ב"ב (כ"ב:) א"ר טובי בר מתנה זאת אומרת גרמא בניזקין אסור וברש"י שם, ואפילו למאן דלא דאין דינא דגרמי, ופטור מלשלם, אסור לגרום, וכשבא להעמיד גרמא להזיק, חבירו מעכב.

ובמשנה ובגרמא (שם), מרחיקין סולם מהשובר, ומקיזי דם מהדקלים וכו'. וכן מבואר בשו"ע חו"מ סי' קנ"ה, ובסי' שע"ח.

ביסוד איסור 'היזק בגרמא' כתב ב"ד רמה' (ב"ב כ"ו ד"ה רבי) שנלמד ממה שכתוב (ויקרא יט יד) לפני עיוור לא תתן מכשול (הגורם נזק, שם לפניו מכשול), או משום ואהבת לרעך כמוך.

ראה עוד תשו' אגרות משה (חו"מ ח"ב סי' י"ח) בענין עישון סיגריות בבית מדרש שמפריע לאחרים.

לכן בנידוננו, מי שנגוע במחלה מדבקת ויש סבירות שידביק אחרים, אסור לו לגרום נזק לחבירו, ויש לו להימנע מלהסתובב בין אנשים פן ידבקם ח"ו. וכמו שחייב להרחיק חפציו מלגרום נזק כמ"ש בשו"ע (שם) כן צריך להרחיק גופו מלגרום נזק. חוץ ממה שיגרום עוול, לאנשים שחוששים מלהידבק מהחולה, שיימנעו מלבוא לבית הכנסת בגללו.

ואם חולה במחלה מדבקת מסתובב בין אנשים, יש להעיר לו, ובאופן שאינו מביישו, כדאי' בסנהדרין (י"א.) ובמס' ברכות (מ"ג:) נוח לו לאדם וכו' עיי"ע בס' תשו' מבי מדרשא (ח"ב סי' ה') מה שמפורט בענין זה.

ובפרט בעת שמחלה המדבקת מתפשטת מאוד ולפעמים כרוך בסיבוכים רפואיים, ואפילו בסכנת נפשות ח"ו, יש לכל מי שחשש חולה, להימנע מלהסתובב בין אנשים, וגם צריך להעיר לו על כך.

ואם, החולה התייעץ עם רופא וכדו', וברי לו שלא יגרם נזק לסובבים, ונוקט בזהירות, יש מקום להקל.

וראה בס' סדר היום (סדר עלינו לשבח): "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" וכמה ענינים כאלו, הרי שהוזהר על זה שישמור בריאותו בענין שיהיה בריא וחזק, שיוכל לחיות על פני האדמה לעסוק בתורה ולקיים המצוות.

ובט"ז (או"ח סי' ס"ו ס"ק א') ומג"א (סי' ק"ד א') שנלמד מגמ' ברכות (ל"ב:) שהמסכן עצמו עובר על (דברים פ"ד ט"ו) ונשמרתם מאוד לנפשותיכם. וראה עוד בפמ"ג (יו"ד מש"ז סי' פ"ד ס"ק ב') דבר שיש בו סכנה, משמע דהוה דבר תורה מקרא דונשמרתם את נפשותיכם. עי' סי' קי"ו.

וראה מה שכתב מרן הגאון רבי עקיבא איגר, (דברי סופרים סי' ל'): והעובר על ציווי הרופאים בסדר ההנהגה, חוטא לה' במאוד, כי גדול סכנתא מאיסורא, ובפרט במקום סכנה לו ולאחרים, שגורם ח"ו התפשטות החולי בעיר וגדול עונו מנשוא.

ובחת"ס (ע"ז ל.) כתב, כל סכנתא היא איסור דאורייתא מקרא "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם" כמ"ש הרמב"ם (הל' רוצח ושמירת נפש פ' י"א הל' ד') ומוטל על החכמים להשגיח על זה וכו'.

וחוץ מזהירות החולה מגרמא בניזיקין, הרי כל אדם, חובתו לשמור על עצמו ולא להתקרב למי שנדבק בשפעת. וכתוב (משלי כ"ב ה') צינים פחים בדרך עקש שומר נפשו ירחק מהם. ראה במס' כתובות (ל). ובדרך צחות י"ל, שלא נאמר 'ישמר מהם' אלא 'ירחק' שגם על ידי שמתרחק מהחולה בשפעת, ישמור על נפשו.

חייב בגרם נזק

ב ובענין השאלה אם החולה הדביק אחרים האם יש עליו חייב נזקים, כגון שבת, ריפוי וכדו'.
אי' במס' ב"ק (מ"ז:) הנותן סם המוות לפני בהמת חבירו, והבהמה לוקחת הסם מעצמה ומתה, פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. ועו"ש בגמרא, שאפילו אם עירב את סם המוות במאכל הראוי לה, 'אפרזתא', פטור מדיני אדם.

הראשונים מבארים, (תוס' ב"ק מ"ז: ד"ה הוה. תוס' רי"ד ד"ה היה. מאירי. הרא"ש סי' ג') כיון שלא הכריחו את הבהמה לאכול, אלא הביאה בעצמה את המזיק לגופה, לכן מניח הסם לפניו אינו אלא גרמא, אבל הבהמה במעשיה הרגה את עצמה.

וראה בשיטמ"ק (שם ד"ה באפרזתא) שמביא הרב ר' ישעיה, שנקטה הבריייתא כן להשמיענו שבאפרזתא, בטעימא בעלמא מתה, ואולי היה לו להעלות על דעתו שתטעם ממנו ותמות, ולכן יתחייב בדיני אדם, לכן משמיעני שפטור. ובפני יהושע (שם ד"ה בפרש"י) שהבריייתא מחדש, שגם באפרזתא שהבהמה עשויה לאוכלה, פטור מדיני אדם, אע"פ שההיזק מצוי. וכל"ה ברש"ש (שם).

ובמהרש"א (שם) מחדש, שחייב בדיני שמים, כיון שעשויה הבהמה לאוכלה והיא אבודה לגמרי, אבל בשאר פירות שאכלה יותר מדאי ומתה, פטור גם מדיני שמים כיון שאינה אבודה לגמרי.

ובדברי התוס' (הנ"ל ד"ה הוה) מבאר החזו"א (ב"ק סי' ח' ס"ק ט') שכשהניזק מביא את הנזק בכוונה, אין על המזיק שם מזיק, שאינו דומה לבור. שבבור, אף שהניזק מקרב עצמו לבור וגורם לעצמו הנזק, אבל עצם הנפילה אינו ברצונו אלא על כורחו. אבל כשניזוקה ממה שאכלה, אין המזיק עושה שום מעשה, אלא היא עצמה מביאה עליה מתחילה ועד סוף.

וכתב הש"ך חו"מ סי' שפ"ו (ס"ק כ"ג): בטור ופוס' וברמב"ם (רפ"ד מהל' נזקי ממון), הנותן סם המוות לפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם דלא הוי אלא גרמא, ותימא שלא כתבו המחבר בשום מקום. ומביא את דברי הגמ' ב"ק (הנ"ל), וכתב ונראה דה"ה כשעירב סם המוות במאכל הראוי לה, פטור.

וראה עוד בתשו' יורו משפט' ליעקב (סי' קמ"ג) שרק באופן שנתן לפני הבהמה ונטלתן מעצמה, אבל אם הכניס לתוך פיה, חייב. וראה תשו' מנחת יצחק (ח"ג סי' ק"ד).

ואע"פ שאסור להזיק בגרמא (כמ"ש לעיל), אבל בענין תשלומין, פטור מדיני אדם וחייב לצאת ידי שמים.

ג ולפי"ז בנידוננו, שהחולה מגיע לבית הכנסת, ובשיעולו כי רב, מפזר חיידקים, אבל הם ייכנסו לגופו של הבריא הניזק, רק אם הבריא ינשום, ונמצא שבכל זאת הביא במעשיו את המחלה על עצמו, והחולה הוא רק הגורם היזיקא.

וביותר מכן יש לומר: א. אינו 'ברי היזיקא', כיון שהבריא יכול לפנות את ראשו או להתרחק משיעולי החולה, ב. וגם אינו ברור שיוזק ע"י נשימת החיידקים, כי לא בכל מצב נדבקים מהמחלה. ולכן אם אדם נחלה מכך, ייחשב הדבר כגרמא, ופטור בדיני אדם. ובהצטננות רגילה, כשאדם נזהר מהסובבים, בדרך כלל אין אנשים נדבקים, ופוק חזי.

וראה דעת הרא"ש (ב"ב פ"ב סי' י"ז) דגרמא בעלמא כהיא דשיסא בו כלב ונחש, לא ברי היזיקא כולי האי דשמא לא ישוך הכלב והנחש וכו'.

יש גם לציין, שכפי הידוע בימינו ברפואה, מעת שחיידקי שפעת רגילה נדבקים באדם, הם דוגרים בגוף במשך של, כיומיים עד ארבעה ימים, עד שתופעות המחלה מורגשים בגוף. לכן, קשה מאוד לאדם לדעת ממי נדבק במחלה. ולכן, גם בדיני שמים קשה לקבוע שחייב, כיון שמדי ספיקי לא נפקי, ומי ימר שממנו הגיע המחלה, ושמא מעלמא אתי.

ויתכן, שאם ידע החולה ברורות שחיידקים מהשיעול שלו ייכנסו לגופו של הבריא, שאין לבריא לאן לפנות ממנו, וגם ידע שגוף הניזק חלש, יתכן שאז כן ייחשב כאדם המזיק, כי החיידקים ייחשבו כמו 'שולח חציו לגוף חבירו' ויתחייב בדיני אדם.

ד] הנראה מכך למעשה:

א. אדם חולה במחלה מדבקת, אסור לו לגרום לאחר להדבק במחלה, אפילו אם אינו מתכוון להזיק לחבירו. ויש לו להימנע מלהתקרב לאנשים אחרים.

ב. חולי השפעת נחשב בד"כ למחלה מדבקת, ולפעמים גם כרוך בסיבוכים רפואיים, ולפעמים בסכנת נפשות ח"ו, ויש להעיר לחולה שיימנע מלהתקרב לאנשים אחרים, כמו כל נזק שיש להישמר ממנה.

ג. ואם החולה הלך למקום ציבור והדביק אחרים, נראה שפטור מדיני אדם, כמו גרמא בנזיקין.

ד. אם החולה קבל אישור מרופא לבוא בין אנשים, והונחה איך למנוע הדבקת אחרים, מותר לו להימצא בסביבות אחרים ולהיזהר.

וה' ישלח רפואה שלימה לכל חולי עמו ישראל

בכבוד רב

יצחק מאיר ברכיה ליברמן

יעקב מאיר שטרן

רב אב"ד קהילות יעקב - בני ברק
דומ"צ בב"ד דמרח"ג הגר"ש ואזנר זצ"ל
דיין ומורה צדק דקהילת ויזניץ
מח"ס משנת הסופר ואמרי יעקב

ראיתי את הדברים דלעיל, שנכתבו על ידי הגרי"מ ליברמן שליט"א.
והם נכונים מאוד ומצוה לפרסם ענין הנ"ל, דאדם חולה בשפעת צריך
להמנע מלהתקרב לאנשים אחרים,
וראוי להוסיף בענין גרמא בנזיקין, דישנם פוסקים (עי' רמב"ם מנין
המצות מ' רצ"ז והחינוך רל"ז) דס"ל דיש בו איסור תורה של לא לעמוד על
דם רעך, וע"ע בס' שער משפט (סי' כ"ח ס"ק ב') ובמנחת פתים (סי' שפ"ה
סעי' א') שהאריך בזה.

וראוי להעלות כאן את דברי מרח"ג הגאון רבי עקיבא איגר, (דברי סופרים
סי' ל'): והעובר על ציווי הרופאים בסדר ההנהגה, חוטא לה' במאוד, כי
גדול סכנתא מאיסורא, ובפרט במקום סכנה נלו ולאחרים, שגורם ח"ו
התפשטות החולי בעיר וגדול עונו מנשוא.

י"ד ט"ז חשוון
מנחת אברהם
יעקב מאיר שטרן

פרופסור אייל לשם

מנהל המחלקה למחלות זיהומיות
בית חולים תל השומר
קראתי, והחומר מרתק, על פניו נשמע לי נכון ומדויק גם מבחינה מדעית,
חלק מהשפה היא מאוד מקצועית.
אדם גאון ונבון, שכתב על הנושא הרפואי הזה ומביא ציטוטים מהמקורות
שהם חכמים וגם ידועים מדעית כיום.
זה חשוב מאוד, ונהדר לראות התייחסות כזה בכתב, כי אדם קם בבוקר
הוא מרגיש קצת מצוין ואומר לעצמו למה אפסיד תפילה חשובה (במניין)
ולא חושב שבבית כנסת יש אדם יהודי מבוגר שיכול לחלות מזה,
ולכן יש כאן ערך חשוב לפסיקה של הרב שאומר (לאדם) נכון אתה יהודי
טוב ומסור אבל תישאר בבית לשמור עד שתרגיש טוב,
תודה רבה